

Regler på gott och ont

Stig-Björn Ljunggren

Innehållsförteckning

Förord	1
Inledning	3
Filosofi om regler	5
Partierna och reglerna	22
Några konkreta exempel	41
Sammanfattning och utvärdering	46
Bilagor	54

Förord

Regler finns både på gott och på ont, beroende på vem man frågar och vem som berörs. De är ibland en förutsättning för att vi ska kunna manövrera oss själva i en komplex omvärld. Likaså att enskilda individer och företag inte blir utelämnade till godtycke, den starkes rätt eller osund konkurrens. Samtidigt kan de hindra initiativförmåga och möjligheter till utveckling. I sin sämsta form kan de förtycka, kväva och bromsa utvecklingen. Regler kan också innebära makt eller vanmakt.

Under de 40 år som NNR har verkat har fokus för arbetet bland annat legat på effektiviteten av de regelverk som omgärdar företagen. Både att utifrån ett effektivitetsperspektiv ifrågasätta behovet och nödvändigheten av alla de nya regelverk som uppstår, liksom expansionen av befintliga regelverk. Regelverk uppfattas ofta i politiken som lösningen på allehanda problem och symboliserar handlingskraft. För NNRs del har det inneburit att vara den aktör som ska se skogen för alla träd – eller om man hellre vill – den samlade regelbördan bland alla aldrig så väl motiverade enskilda regleringar. Det kan å ena sidan upplevas som ett sisyfosarbete, men å andra sidan är belöningen stor då varje litet steg eller stort systemskifte innebär ytterligare en investerad krona eller ytterligare en anställning hos våra företag – och i förlängningen ett bidrag till vår utveckling och välfärd.

Statsvetaren och den politiske chefredaktören Stig-Björn Ljunggren skriver genom denna essä en filosofisk betraktelse över olika typer av regler, varför de uppstår, hur de används och vilka mekanismer som styr dem. Tillsammans fogas det ihop med partiernas syn på regler och regelförbättring och visar med all tydlighet på den komplexitet och byråkratiska verklighet som utgör företagets miljö och som NNR har att påverka. Allt invävt med olika citat som naket beskriver upplevda erfarenheter av regler och byråkrati.

Det är en stor glädje och förmån att få sitta i förarsätet för NNR och tillsammans med medarbetarna göra allt vi kan för att underlätta för företagandet, i enlighet med våra medlemmars önskemål. Vi har mycket bakom oss och mycket framför oss, men målet är tydligt.

Stockholm, september 2022

Andrea Femrell, VD

Näringslivets Regelnämnd

Inledning

Sommaren 2022 ägnades semestern åt lite hemsnickrier. Bland annat för att göra det nybyggda Attefallshuset helt inflyttningsklart. När innerdörren skulle sättas upp var det svårt att få den ordentligt fastskruvad. Skälet var att det på ena kanten saknades en regel att skruva fast i, så vi fick ta en expanderskruv som fäste istället.

Och alla som snickrat lite vet att det där med att hitta reglarna är ett problem. Därför finns det nuförtiden hätdiga små elektroniska dosor som indikerar var regeln sitter.

Då slog det mig också att det här passar ju bra för mina skrivelser om regelförändringar – uppdraget för NNR om regler.

Regler håller ihop samhället, vare sig det är hela nationen eller enskilda verksamheter, det måste finnas någon slags normer som vi förhåller oss till i samspelet med andra. På samma sätt håller reglarna upp huset, de bär upp byggnaden.

I mitt sätt att se på detta finns det dock en viktig skillnad. Reglarna i huskonstruktioner är svårare att justera än vad samhällets regler är. Det finns ett flexibelt spann mellan lagar, förordningar och grundbestämelse å ena sidan, och det som är sedvänjor, allmänna rättesnören eller sådant som är brukligt eller vanor.

Regler är synonymt med ord som ger känslan av att vara mindre flexibelt, som: stadga, förordning, reglemente, föreskrift, dogm, påbud, medan andra mer ger känslan av att vara tójbara, som: rättesnöre, riktlinje, princip; bruk, vana, praxis, kutym, hävd etc.

Den här texten ska handla om hur vi kan se på regler – men göra detta inte enbart genom att i essäns form diskutera – utan också ta utgångspunkt i hur svenska företag egentligen har det med reglerna.

Filosofi över regler

Inventering av regler

Den som vill göra sig lustig över vårt regelsamhälle behöver inte leta länge för att finna exempel på hur vårt samhälle knyter knut på sig själv i sin strikta regeltillämpning.

Som när länsstyrelsen i Blekinge vill avskaffa fridlysningen av ramslök men inte får det, trots att det är de själva som en gång i tiden infört denna regel.

Skälet till det blekingska problemet med ramslök är att en länsstyrelse har rätt att utfärda en fridlysning, men däremot inte att sedan avskaffa denna. För det krävs ett regeringsbeslut. Och regeringar har, kan man förstå, annat att göra än att bekymra sig över ramslökens öde ute i en provins, varför beslutet dröjt i årtal.

Men, säger också sakkunskapen på förfrågan, problemet med ramslök är att utan restriktioner kan det komma kommersiella intressen och plocka ramslöken för att sälja, inte enbart för eget bruk. Så även om fridlysningen hävs, kanske det borde finnas regler ...

Och när snuddar vi vid en annan problematik, nämligen vad som ska gälla för "allmansrätten" och frågan om "strandskyddet".

"I am free, no matter what rules surround me. If I find them tolerable, I tolerate them; if I find them too obnoxious, I break them. I am free because I know that I alone am morally responsible for everything I do."

– Robert A. Heinlein

Regelverket för strandskydd är rätt lätt att förstå, det är inte tillåtet att bygga så att tillgängligheten för allmänheten till vattenlinjen minskas. Således ska det "trygga förutsättningarna för allmansrättslig tillgång till strandområdet", som Naturvårdsverket uttrycker det, och detta gäller sjö, hav och andra vattendrag "oavsett storlek". Vilket gör att gamla uttorkade bäckar kan utgöra ett hinder för att bygga, vilket brukar nämnas av kritiker som vill luckra upp regelverket.

Naturvårdsverket förkunnar också att strandskyddet gäller oavsett hur många sjöar eller vattendrag det finns i ett område. Troligtvis för att

tydliggöra att det vanliga argument mot ett strikt strandskydd, nämligen att det finns tillräckligt med sjöar i Sverige för att alla skulle kunna tilldelas en egen strand, inte är giltigt. Enligt reglerna.

Uttalade eller tysta regler

Regler är en del av samhällsorganisationen, där de tydligt uttalade och explicita, oftast statsfästa på ett eller annat sätt, sanktionerade, men kan också vara "tysta" eller implicita. Regler är i båda bemärkelsen en del av samhällets institutioner – alltså den samlade mängden av normer och regler som ett samhälle bärs upp av och som skapar struktur för människor. Det handlar både om lagar och regler som är formellt reglerade som det mer informella, vanor och traditioner. Summan av det juridiska och sedvänjor skapar institutioner över hela samhället kring vilken människors agerande klustrar sig.

Regelförbättringar siktar oftast på de formella och explicita, medan de andra, de informella och implicita, är svårare att justera eller förändra.

Ett bra exempel på en icke uttalad regel i vårt samhälle är att ta i hand när vi hälsar, medan det i andra kulturer inte är lika självklart. Det gjorde att det från politiskt håll uttalades tydligt att "i Sverige tar vi i hand när vi hälsar", en slags förtydligande kodifiering av gällande regelverk, alltså att något som varit utsagt blir utsagt.

Men det visade sig vara något som strax därefter, under pandemin, ändrades till sin motsats: Vi tar INTE i hand när vi hälsar ... och i spåren

av pandemin har det uppkommit viss förvirring över vad som egentligen gäller när människor träffar varandra.

De explicita och formella reglerna kan användas för att ändra de implicita reglerna. En lagförändring – ofta i kombination med upplysningsverksamhet – används för att ändra människors beteende. Här brukar lagstiftningen mot barnaga nämnas.

“We started off trying to set up a small anarchist community, but people wouldn’t obey the rules.”

— *Alan Bennett, Getting On*

(Men vi kan också peka på trafikregler som syftat, med viss framgång, till att få folk att köra nyktrare, mer ansvarsfullt och säkert. Kombinationen av folkupplysning och regelskärpningar, liksom stora förbättringar av bilarnas konstruktion, har givit rätt tydliga resultat i antalet trafikdödade och trafikskadade.

Förvisso är motortrafik mycket starkt reglerad, men ytterst vilar den på en nästan episk tillit mellan trafikanterna som kan möta varandra i 100 kilometers hastighet med knappt en meters avstånd.)

Det vi kan misstänka är att de icke uttalade reglerna ibland har minst lika stor betydelse för utvecklingen som de uttalade. Det kan exempelvis

leda fram till en icke medveten diskriminering av personer beroende på deras ursprung, klädsel eller utseende.

Hårda och mjuka regler

Det finns regler som är "hårda" meningen att de upprätthålls genom såväl offentliga som privata sanktioner, de övervakas och kontrolleras; sedan finns det regler som kräver mindre följsamhet och där det indirekt är tillåtet att bryta mot dem, eller regeln ignoreras av en stor grupp människor.

Länge fanns en hyfsat omfattande marknad för hembränt, och det var rätt vanligt att folk försökte ta med sig några flaskor extra utöver den reglerade mängden när de var utomlands. Det ansågs vara helt i sin ordning och lite av en "sport".

Men detta ändrades med EU-medlemskapet på 90-talet. Idag är det snarare drogerna som är exempel på att det kan finnas såväl en stark lagstiftning som negativ folkopinion, men att användningen ändå är vanlig och ökar.

Det fanns också en svart marknad för städhjälp fram till RUT-avdragen genomfördes och samma har skett med ROT-avdragen inom byggbranschen. Dessa två områden är för övrigt bra exempel på en mycket omfattande reglering av vad som är avdragsgillt och inte. Det är inte alltid reglerna är självklara.

Regeltillämpningen som buffert

Regler kan betraktas som tillämpning av lagar, en slags kodifierad praxis som har karaktären av att göra lagstiftningen anpassad till verkligheten. Regler och deras tillämpning kan ses som en "buffert" mellan lagstiftarens ambitioner och en svårfångad komplex tillvaro där varje regel kräver någon form av undantag eller flexibel tillämpning. När lagen ska genomföras sker det genom att regelverket låter "anden ta kött".

Här kommer ett av de mer komplicerade problemen med regelverket också in: Hur kommer reglerna att tillämpas av myndighetsutövarna? Kommer reglerna att genomföras strikt, eller kommer några regelövervakare att ibland försöka se mellan fingrarna när de tycker nya regler passar dåligt med verkligheten? Kommer det att bli en regeltillämpningsdialog mellan de olika parterna? Kommer tillämpningen att vara konsekvent och likvärdig över hela landet, mellan olika myndigheter, mellan olika personer inom samma myndighet?

Vi vet att regler ibland blir något "flytande" när de väl ska tillämpas, vilket ibland leder fram till att de justeras så att praxis formar regelverket snarare än tvärtom.

Det som ibland är det stora problemet – som inte minst företag lyfter fram – är att tillämpningen av regler varierar beroende på hur de anställda vid myndigheter väljer att agera. Föreställningen att lagar och regler ska tillämpas lika för alla – och att detta är rättvisa – är ett ideal som inte finns i verkligheten.

På ett område är detta mycket tydligt, och det är arbetsmarknaden, där den svenska anslutningen till EU skapat ett flöde av regleringar som till en del är – eller kan upplevas som – sprungen ur en annan tradition, såväl rättsligt som politiskt.

Ett bra exempel på hur den "kontinentala traditionen" bryter av mot den svenska är diskussionen om "minimilön" som inkräktar på den svenska modellen, att låta arbetsmarknadens parter bestämma så mycket som möjligt på sitt område.

Svensk lagstiftning utformas så, att lagen kan "förhandlas bort" om parterna så bestämmer. Men för "kontinentalerna" kan detta bestämmas av staten.

Vem betalar bestämmer reglernas utformning och omfattning

Om något är gratis och åtråvärt tenderar aktörer att använda mer av detta än om de tvingades betala. Detta gäller också för skapandet av regler.

Ett problem med regler är att de tenderar att bli fler om den som inför dem inte behöver stå för kostnaderna – eller behöver dela med sig av de fördelar som regelverket ger.

Ett nästan parodiskt exempel på detta är att en myndighet kan be företag om uppgifter därför att om de skulle hämta dessa från en annan

myndighet kan de tvingas betala för tjänsten. Notan hamnar därför hos företagaren som tvingas lägga tid (=pengar) på uppgiftsinlämningen.

Anticipationseffekten

Regler har en fördel i att de ger förutsägbarhet, aktörer slipper ständiga förhandlingar och minskar risk för oväntade förändringar samt får lättare att koordinera sina aktiviteter. Regelverket skapar en högre grad av trygghet när förväntningshorisonten blir säkrare.

Detta, som brukar kallas "anticipationseffekten", har stor betydelse för stabiliteten i ett samhälle och är central också i förändringsprocesser.

Olika aktörer inrättar sig lättare om makthavare på ett övertygande sätt gör troligt att utvecklingen kommer att ske i en viss riktning. Förväntningen ger en tydlig effekt.

Om aktörerna vet att det inte är en tillfällig konjunkturåtgärd som vidtas, eller att ett maktskifte i nästa val kommer att byta riktning, blir det också lättare att få alla att agera. Antingen genom att satsa, eller att söka sig till andra investeringar och aktiviteter.

Därför är det ofta företag efterlyser tydliga ekonomiska förutsättningar, men också en viss stabilitet i regelverket. Alla vill veta vad som gäller.

Staten – en smart predator

Regler kan betraktas som en viktig del av det som kallas för "sedentisering", alltså makthavares försök att minska instabiliteten i samhället och förvandla det "nomadiska" till "bofast". Reglerna ger ökad kontroll och ökar möjligheten att styra – och beskatta.

Här kan en liten utflykt i historien vara på sin plats. Utgångspunkten är Margaret Levi och hennes teorier om varför vi accepterar förtryck – och när vi inte längre gör det. Hennes "Of Rule And Revenue" (University of California Press, London 1988), handlar om makt och inkomster, eller styre och avkastning, och det är staten och skatten som står i centrum för analysen med den enkla utgångspunkten att historien om staten är historien om dess skatteuppbörd.

Vi kan med vårt perspektiv, kunna lägga till att detta också kan handla om regelverket som denna stat måste genomföra för att kunna vidmakthålla sina inkomster.

Levi gör några antaganden för sin analys. Makthavaren kommer att försöka maximera sina inkomster, men gör det som en rationell och medveten aktör. Staten är en predator.

Men staten är en smart predator, som resonerar kring för- och nackdelar med olika metoder för att utvinna skatt – och därmed också utformningen av regler. Vilket är öppningen för den som vill ha regelförbättringar: Staten är intresserad av ett regelverk som inte riskerar att minska inkomsterna framöver.

Detta gäller så länge vi talar om en stat som är långsiktig på det sätt som den svenska staten kan sägas vara.

Metaforen med bikupor brukar här användas. En biodlare försöker plundra bikupan på honung, men gör det på ett sätt så att bina överlever och fortsätter producera; detta i kontrast till björnen som med sin plundring föröder den fortsatta tillverkningen.

Det är också därför som den som vill ha förbättrade regelverk bör vända sig till regleraren i egenskap av biodlar och inte björn. Det gäller att försöka visa hur förändringar kan öka inkomsterna för alla parter – för företagen och därmed också staten. Trovärdiga uträkningar om lönsamheten i vad vissa justeringar kan åstadkomma, ger effekt, inte enbart därför att de vädjar till rationellt tänkande, utan också därför att det ger inkomster som förstärker alla parter.

Levi menar att statens relativa förhandlingskapacitet, alltså makthavarens kontroll över ekonomiska och politiska tvångsmetoder, avgör hur

den agerar. Regelverket formas efter de möjligheter som staten har att också genomföra sina ambitioner. Statens transaktionskostnader, alltså förvärvskostnaderna för att ta ut skatt, och skapa en fungerande upp- börd, får inte kosta mer än den smakar.

Även detta är ett argument för att staten ska låta sig påverkas av hur näringslivet uppfattar regelverket. De ambitioner som staten haft med vissa regler kan visa sig vara kontraproduktiva. Om det inte fungerar som det var tänkt, då gäller att göra om och göra rätt.

Därför kan också samhället ses som en uppsättning av lagar och reg- ler, formella och informella, som hela tiden omförhandlas. Därmed blir inte fruktbart att bara tala om "samhällskontraktet" utan snarare "sam- hällsförhandlingen", en process som resulterar i en ständigt uppdaterad samhällsordning.

Politik är konsten att se till att dessa förhandlingar sker så smidigt som möjligt. Politik handlar om att försöka "frysa" läget, exempelvis med ett tydligt regelverk, och skapa en tydlig utvecklingshorisont för alla sam- hällsaktörer. Men samtidigt göra detta så att trygghetsambitionen inte släcker drivkrafter till förändring.

*"Look, that's why there's rules, understand?
So that you think before you break 'em."*

— Terry Pratchett, Thief of Time

Vertikala och horisontella regler

Regler kan vara "vertikala", vilket innebär att de införs "ovanifrån" och "neråt". Här kan de beskrivas som "påbud", och dessutom vara föremål för "förhandling" där "nedanför" har möjlighet att påverka regelutformning och tillämpning.

I det perspektivet är en organisation som NNR att betrakta som en "länk" mellan dem som ställer ut reglerna och de som "drabbas".

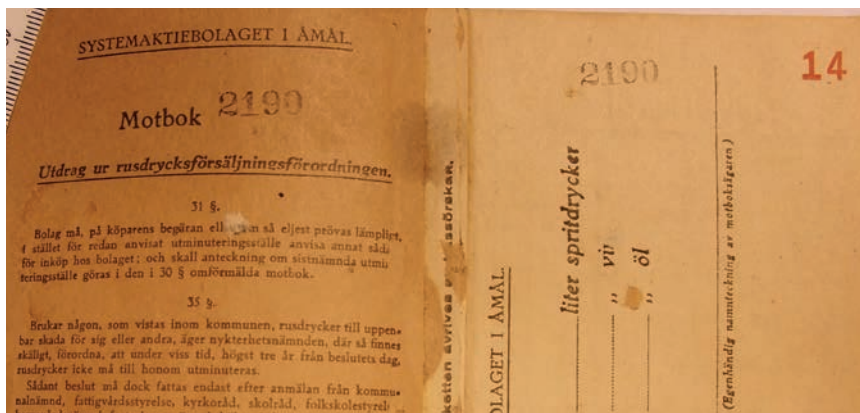
Men regler kan också utformas "horisontellt" där olika aktörer sinsemellan kommer överens om gemensamma spelregler, snarare än att de bestäms "vertikalt", som ett påbud ovanifrån.

Vi har givetvis många exempel på hur den horisontella ordningen i hög grad kommit att präglade svensk tradition. Arbetsmarknaden är förstås det bästa exemplet på hur lagstiftningen (den vertikala dimensionen) ofta har karaktären av att låta den horisontella dimensionen utforma de mer exakta förhållandena. Lagstiftningen utformas så att arbetsmarknadsparter kommer överens om regelverket.

Offensiva och defensiva regler

Regler kan ge uttryck för en defensiv hållning, att med hjälp av regler försöka förhindra eller sakta ner en förändring, eller kan ge uttryck för en offensiv.

Vissa regler är obegripliga, men de flesta har oftast goda skäl initialt, eller motiverar varför de finns, trots att de verkar orimliga. Att det inte är tillåtet på vissa näringsställen i Karlskrona att köpa sin öl i baren och sedan gå ut på uteserveringen därför att det är en gatstump mellan, kan tyckas fullständigt absurt. Men motivet är givetvis att "disciplinera" drickandet utomhus. Just kring alkoholen finns många formella och informella regler som gradvis har förskjutits åt det mer "liberala" hållet.

Omvandlingen har tvingat fram en modernisering av Systembolagets service, regelverket har tolkats om, från att ha varit utformad för att försvåra alkoholkonsumtion till att försöka hjälpa människor att hantera drickandet, från defensiv till offensiv. Det är till och med tillåtet för alter-

nativa leverantörer av vin att köra ut sina varor. Däremot är ännu frågan om "gårdsförsäljning" fastlåst i den politiska processen.

Regelförändringarnas förutsättningar

Det är lättare med regler som rör den egna verksamheten – där den omedelbara nyttan av en reglering framgår – än om det enbart känns som något onödigt, ett påhitt.

I synnerhet om det är samma slags uppgifter som ska lämnas till olika myndigheter. Det är också lättare att förstå irritationen och motståndet till en regel vars avskaffande skulle ge egen omedelbar nytta. I detta fall är det givetvis lättare att motivera aktörerna att agera.

En slutsats vi kan dra är att regelförbättringar lättare kommer till stånd om det finns flera aktörer som har samma intresse. Då uppkommer en verksam symmetri. Men om intresset är asymmetriskt – att bara en part tjänar på förändring, men andra saknar motivation, då riskerar det att rinna ut i sanden. Och direkt stopp kan det bli om någon part förlorar tillräckligt på förändringen för att finna det värt att göra motstånd.

Det finns ett begrepp för detta, nämligen "besittningseffekten". Den går ut på att den som har något att försvara är starkare än den som vill anfälla. Eller snarare, en politisk förändring har alltid ett underläge jämfört med den som riskerar att förlora på förändringen. Av detta kan vi sluta oss till att om en reglering som är direkt kopplad till en intressegrupp, kommer den att vara svårare att förändra.

Vi ska ju komma ihåg att staten också kan skapa sig koalitioner med särintressen som med hjälp av regleringar förbättrar sin position. Det finns till och med teorier om att organisationer och företag rätt snart lär sig att de har större nytta av att introducera gynnsamma regler och skatter/bidrag än de har från att förbättra för sina medlemmar eller kunder.

Så långt är det lätt att förstå och möjligt att hantera.

Men betydligt mer problematiskt är om det finns ett regelverk på plats som vare sig är till direkt nytta eller onytta för någon. Då blir det ett slags "läckage" i systemet som kan vara en långsiktig kostnad eller hinder, men som ingen riktig tänker på.

Att synliggöra denna långsamma förtvinning är förstås en grannliga uppgift. Men det går att uppnå om någon har intresse av att göra det.

Slutsatser så långt

Låt oss dra några slutsatser av denna genomgång:

Äger någon frågan? Det är oerhört betydelsefullt för utfallet i en regel-förändringsprocess om det finns någon som "äger" frågan, och om det är direkta kostnader/inkomster inblandade.

Regelverk kan vara offensiva eller defensiva. De kan över tid gå från den ena funktionen till den andra.

Det finns vertikala och horisontella regler. De förra uttrycks som regleringar ovanifrån, riktad mot "undersåtarna", medan de horisontella reglerna kännetecknas av att de upprättas av mer eller mindre jämbördiga parter.

Staten är en smart predator. Regelverket upprättas på ett sätt som inte långsiktigt skadar statens möjlighet att ta ut skatt. Därmed får också staten och medborgarna/företagen ett ömsesidigt intresse.

Långsiktiga förväntningar är viktiga att uppnå. Ett regelverk som är långsiktigt skapar en högre grad av effektivitet eftersom samhällsaktörer blir trygga i sina beslut och sitt agerande.

Reglers utformning bestäms av vem som står för kostnaden. Regler och deras tillämpning utformas beroende på vem som står för kostnaden. Om det är "gratis" att upprätta en regel ökar sannolikheten att det blir av.

Regeltillämpningen är en slags buffert mellan lagarna och verkligheten. Det stora problemet behöver inte vara en lag eller en regel, utan hur myndigheterna ser på tillämpningen. Inte sällan upplevs detta som mer eller mindre godtyckligt.

Hårda och mjuka regler. Vi kan tala om hårda regler – där en stark efterföljd förväntas – och mjuka regler där det inte är lika strikt med tillämpningen.

Uttalade eller tysta regler. Regler kan vara tydligt angivna och uttalade, medan den stora mängden regler är mer eller mindre uttalade. De icke uttalade kan ha minst lika stor betydelse – såväl negativt som positivt – som de uttalade.

Partierna och reglerna

Gör vi en genomgång av de politiska partiernas programtexter under drygt 100 år för att undersöka hur de ställer sig till frågan om regler, byråkratisering och liknande frågor får vi ett rätt tydligt mönster. De refererade texterna presenteras utan angivande av årtal eftersom syftet är att sammanställa partiernas historiska hållning. Vi kan se detta som en slags dramatisering av partiernas syn på regler, baserad på verkligheten.

“Företagen driver två saker när det gäller regler. Dels att de ska vara långsiktiga, dels att de måste ändras.”

— *Politiker*

Centerpartiet

Centerpartiet har i sitt valmanifest år 2022 rikligt med skrivningar om företagen och lyfter exempelvis småföretagen som motorer för jobb, integration och innovationer, och då inte minst landsbygden där de gröna näringar och besöksnäring kan frodas, men det kräver regelförändringar som gör att hela Sverige kan utvecklas:

”Regelförenklingar, skattesänkningar, gårdsförsäljning av alkohol och ett mer tillväxtvänligt strandskydd är bara några av de reformer som

måste komma på plats för att stärka landsbygdens konkurrenskraft och öka människors frihet och självbestämmande.”

Kärnan i partimanifestet är att frigöra växtkraften på landsbygden, en möjlighet som nu hålls tillbaka av regelverket:

”Dyra, krångliga och innovationshämmande regelverk ligger som en våt filt över delar av landsbygden. Vi ska rensa upp bland överflödiga regler och byråkrati.”

Vi kan höra ett eko av Landtmannapartiet, en av deras föregångare, från 1905:

”Statsförvaltningens förenkling, genom ändamålsenligare anordnande af arbetet och enklare former för ärendenas handläggning.”

Centerpartiet lyfter, vid sidan om att de explicita ramverket, fram att det goda samhället också upp av andra krafter, det civila samhället:

”En stark liberal demokrati består av mycket mer än lagar och regler. Den är ett gemensamt projekt som vi bygger tillsammans, varje dag, varje generation.”

Denna samhällsbärande funktion har också den svenska bondeklassen haft, som ”från urminnes tid haft en rättsvårdande uppgift av grundläggande betydelse” och därför varit ”det säkraste värnet för vår gamla svenska rätt och lag mot nedrivande läror, liksom mot orosstiftare och våldsmän”.

Därför, när partiet varnar för att det i "det moderna samhället är det särskilt angeläget att se till att maktkoncentration, byråkrati och teknokrati motverkas", detta så att "medborgaraktivitet och lekmannainflytande kommer till sin rätt".

Regler behöver också skärpas. På förekommen anledning menar Centerpartiet år 2022 att reglerna mot korruption bör bli "vassare", liksom reglerna för partifinansieringen, som bör skärpas. Partiet skriver konkret att stödreglerna till jordbruket behöver göras enklare och tydligare, riktas in för att effektivt gynna en hållbar livsmedelsproduktion. Gällande regler som gör att Jordbruksverket har stora svårigheter att räkna ut miljöstöden till gårdarna är för krångligt.

Centerpartiet betonar att lagar och regler måste passa olika sorters företag; förenkling och modernisering av landets ämbetsverk; att det krävs bättre kontroll och större sparsamhet med statens medel iakttages, "varför vi önska: att ämbetsverken förenklas; att överflödiga ämbets- och tjänstemannalyster indragas: samt, att kommittéväsendet kom vårt politiska och ekonomiska liv starkt begränsas."; och byråkrati ska motverkas och maktutövning samtidigt "kontrolleras demokratiskt".

Ungdomsorganisationer bör stödjas "utan byråkratiska former och likriktning"; och samtidigt som riksdagens kontroll över administrationen och hur statsmedel använd ska "kraftigt hävdas" måste den "tilltagande byråkratiseringen" motarbetas; statlig förvaltning förenklas och effektiviseras, utgifterna minskas, och förvaltningen bli smidiga och snabbare anpassas till ändrade uppgifter; utvidgning av förvaltnings-

apparaten måste motiveras ingående och tendensen till "ineffektivitet och byråkratism måste motarbetas" varför "Varje möjlighet att förenkla, rationalisera eller begränsa förvaltningsapparaten måste tillvaratagas".

Centerpartiet har samtidigt krävt att det ska finnas regler så att "reklam, som är socialt skadlig, vilseledande eller stridande mot god affärs sed, förhindras".

För att "befrämja den utveckling som är önskvärd ur samhällsekonomisk synpunkt" måste samverkan ske "mellan samhälle, företag och anställda". Men detta får inte leda till en detaljerad reglering av företagens verksamhet. Och planeringsbeslut ska främst fattas på lokal nivå och central detaljreglering skall undvikas.

Centerpartiet menar att om det finns en god samhällsanda, och människor har etik och ansvarskänsla. så krävs desto färre bud och detaljregler. Om "det personliga ansvaret och hänsynstagandet är svagt, blir också samhället försvagat och gemenskapen förtvinar" och då "krävs stränga regler och förordningar, som människan måste underordna sig".

Samtidigt som staten ska minimera detaljregler och krångel måste den också se till "att rättssäkerhet, mångfald och konkurrens upprätthålls, vilket värnar konsumenternas intressen" Men utan att skapa "detaljreglerande byråkrati som hämmar eller förkväver förmågan till initiativ och förnyelse".

”Dela och sprid makten” säger Centerpartiet. Å ena sidan innebär den obegränsade statsmakten byråkrati, förmynderi och ytterst ett totalitärt system, å andra sidan måste all slags maktkoncentration bekämpas, men marknadens ekonomiska makt kan inte övervinnas genom statens byråkratiska makt, utan det sker bäst genom att sprida makten: ”Makten kan aldrig försvinna, men delas och spridas.”

”Politik får inte formas så att den kväver människors företagsamhet genom överdriven reglering eller beskattning.”

Det krävs en ”grundläggande tillit mellan människor, så att de inte hämmas av en ständig rädsla att avtal och förtroenden ska brytas”, det kräver att lagar och regler upplevs som rättfärdiga och begripliga också av marknadens aktörer, och ingen ska tvivla på att reglerna efterlevs av alla.

Kristdemokraterna

Partiet talar år 2022 om behovet av en ”total översyn av sekretessreglerna, så att myndigheter kan dela uppgifter mellan sig för att förebygga och klara upp brott”. De lyfter fram det svenska ”Hjärtlandet” och att det är rekorddyrt att tanka bilen, att elförsörjningen sviktar och infrastruktursatsningar prioriteras bort, liksom att äganderätten över skogen hotas och lokala företag, jordbruk och åkerier får det allt tuffare.

Det är inte en argumentation som har direkt bäring på regelverket, utöver att partiet talar om att underlätta för personaläggande och ge-

nerationsskifte av företag, detta så att fler företag kan drivas vidare av personalen om ägaren vill sluta.

Kristdemokraterna varnar för att samhället inte får "stelna i stora, byråkratiskt styrda enheter, varför effektiva åtgärder måste vidtagas för att stimulera till och möjliggöra nyföretagsamhet på alla områden".

Olika stöd från det allmänna måste "samordnas och komma den enskilde till del utan onödigt fördröjande och betungande byråkrati"; regler för stöd till kvalitetslitteraturen ska utformas så att den "hävda sig i konkurrensen med den ytliga kommersiella bokproduktionen, den s.k. kiosklitteraturen".

Partiet nämner att välmentade EU-regleringar ofta blir en börda för enskilda företagare, exempelvis GDPR. Kristdemokraterna vill därför ha en proportionalitetsprincip när det gäller regler: "När EU lagstiftar måste vi ställa oss frågan; står de problem, merkostnader och arbetsinsatser som denna lag ger upphov till i proportion till vad den vill uppnå?" Partiet menar att tusentals EU-regleringar kan avskaffas för att sänka den samlade regelbördan.

Kristdemokraterna menar att en av många fördelar med minskad regelbörda är att det är "nämligen nästan gratis för politiken att sluta lägga sig i" varför det är "ett reformarbete som alltså kan pågå oavsett det ekonomiska läget".

Näringspolitiken bör inriktas på att fastställa spelreglerna för näringslivet och staten övervaka att lagstiftningen och en god etik upprätthålls på marknaden: "Det är viktigt att de regler staten ställer upp för företagen är långsiktiga" och "effektiva rättsliga spelregler" och politiker "måste motstå frestelsen att i onödan lägga sig i". Sverige måste bli mindre präglad av tvång och onödiga regleringar, människor och familjer får mer att säga till om.

Liberalerna

Liberalerna lyfter fram att samhällen som präglas av tillit, hederlighet och ansvarstagande fungerar bäst, men även då måste marknaden regleras genom politiska beslut: "Lagar och regler ska slå vakt om äganderätt, konkurrens på lika villkor, rättssäkerhet och att enskilda människor har likvärdiga och goda möjligheter att nå sina livsmål." Det måste därför finnas "spelregler som gör det lätt att göra rätt".

Liberalerna betonar principen om att regelverken måste vara generella och lika för alla. Den som vill vara med i spelet måste också erkänna reglerna.

Det krävs ett ökat byggande och det kräver att konkurrensen ökar "och reglerna kring byggande på såväl statlig som kommunal nivå förenklas"; "byggnormerna bör förenklas, överklagandeprocessen förkortas och möjligheterna till att begränsa kommunala särkrav ses över".

Samtidigt måste det "byggas på ett miljömässigt hållbart sätt" och "Plan- och byggregler ska stimulera energieffektivitet", liksom samhällsplanering behövs "för att klara klimatförändringarnas följder, till exempel höjda vattennivåer".

"Inga krångliga extraregler"; och "överreglering" får inte hindra innovation utan "måste undvikas"; direktstöd och marknadsstörande regleringar ska fasas ut. Och nätet "ska inte vara en oreglerad arena" men de regleringar som görs ska vara "nödvändiga, proportionella och främja kreativitet och den breda allmänhetens intressen".

Och socialpolitik måste bygga på den enskildes självansvar och inte hämma viljan att arbeta och spara – och välfärden "bör utmärkas av mänskligt hänsynstagande och frihet från onödig byråkrati".

Miljöpartiet

Miljöpartiet har en radikal samhällsförändrande agenda för att mer miljövänligt och klimatanpassat samhälle, men några regelverk som ses som hinder diskuteras inte, däremot olika lagförändringar som att "förbjuda produkter som är tillverkade för att gå sönder i förtid" och "ställa lagkrav på att produkter ska vara enkla och billiga att reparera och uppdatera". Dessutom krävs en del lagändringar när det gäller miljö och diskriminering.

Däremot nämns kort att exempelvis det starkaste skyddet för naturen är människors kärlek, vilket till en del kan tolkas som en stor tilltro till den värdegrund eller de "tysta regler" som finns i samhället.

Generellt gäller för miljöpartiet att deras skrivningar om regler och byråkrati inte är så frekventa, utan riktar främst in sig på olika krav som ska förbättra miljö och klimat.

Moderaterna

Moderaterna har några flera tydliga besked om lagar och regler. Det vill möjliggöra för fler företag att kunna använda sig av regler för personaloptioner och förenkla 3:12-reglerna; minska antalet regler för jordbruket och skapa kortare handläggningstider för miljötillstånd.

Men i huvudsak är deras formuleringar år 2022 mest inriktade på förändringar av lagar och rättsväsende när det gäller kampen mot kriminaliteten.

Moderaternas traditionella linje är att se höga skatter och överdrivna regleringar som det stora problemet. "Alltför höga skatter och en överreglerad ekonomi har hämmat tillväxt och jobbskapande och ibland drivit ekonomin in i kris." (Idéprogram 2022)

De menar också att äganderättens konkreta innehåll begränsas inte sällan av lagar och regler men skriver också om nödvändiga regleringar – exempelvis för att få klimatpolitiken på plats och migrationen behöver regleras.

Partiet menar att EU-regler har övertolkats så att skogsägare hindras från att bruka sin egen mark; och EU-reglerna måste vara tydliga och fokusera på det viktigaste. Och Sverige "ska driva på för att det nya regelverket om minskad antibiotikaanvändning följs av alla medlemsländer".

Ett kraftfullt regelförenklingsarbete krävs på EU-nivå – 1 000 byråkratiska regler kan tas bort, lagstiftningen göras så effektiv som möjligt och överimplementering motverkas, huvudregel bör vara att de istället genomförs på miniminivå. Dessutom krävs mer av konsekvensutredningar vid EU-lagstiftning. Samt att inte hederliga företag drabbas för att andra fuskar. Existerande regler måste efterlevas.

"Höjda skatter och krångliga regler får inte strypa tillväxt och företagande" och "Skrota regler som i onödan försvårar, försenar och fördyrar bostadsbyggande."

Det mål partiet strävar efter är "ett nytt samhälle – ett vänligt samhälle – som sköter sitt och gör det ordentligt men låter människorna sköta sitt, som håller på ordning och reda, på respekt för lag och god sed men inte lägger sig i medborgarnas egna angelägenheter". Detta kallar moderaterna "ett medborgarsamhälle, inte ett byråkrat- och kontrollsamhälle".

Godtycklig myndighetsutövning kan förhindras genom att lagregler utformas "som inte lämnar utrymme för subjektiva bedömningar eller godtycke", men den offentliga makten har växt ut och blivit specialiserad och svåröverskådlig. Riksdag och regering har allt svårare att styra och

övervaka den offentliga maktapparaten: "Ju mer byråkratin byggs ut, desto mer har den kommit att präglas av sin egen tröghet och oåtkomlighet" vilket hos medborgarna skapat "en känsla av maktlöshet inför överheten och en växande misstro gentemot det demokratiska systemet som sådant".

Därför menar moderaterna att byråkratin ska bekämpas, folk ges större möjligheter att hävda sig mot myndigheterna och lagar och regleringar rensas på "krångel och onödigheter; om den rättsliga regleringen drivs på för mycket – eller om fasta principer ersätts med "okontrollerat godtycke" – riskerar respekten för rättssamhället och demokratin att urholkas.

Socialdemokraterna

Socialdemokraterna nämner år 2022 inte explicit regler, men talar desto mer om de "värderingar" som finns i vårt samhälle – sådant som jämlikhet, jämställdhet och respekt, liksom noggrannhet, plikt-känsla, solidaritet och det sunda förnuftet – sådant som de anser känneteckna Sverige: "Vårt land genomsyras av en känsla av att rätt ska vara rätt. Vi är lika inför lagbokens paragrafer och i våra myndigheter arbetar plikt-trogna tjänstemän med hög integritet." Men olika samhällsföreteelser gör att dessa värden är hotade. Av kriminalitet, brist på kontroll från det allmännas sida. Sverige är bra, men måste bli bättre.

En tolkning av socialdemokratins program är att de ser ett samband mellan att lagar efterlevs och välfärden fungerar å ena sidan, och de sunda värderingar som bär upp samhället å den andra. Växelspelet är

rubbat. Vilket minskar "tilliten" i samhället, detta nyckelord som ofta förekommer när dessa frågor diskuteras. Exempelvis undergräver den grova brottsligheten "den svenska tryggheten och den unika tillit vi svenskar har till varandra".

Regler för förenklas för byggandet, så att mer mark frigörs, byggprocesser snabbas på; maxtiden för djurtransporter bör till kortas till åtta timmar i EU; speciella regler upprättas "för mjölkkor och kycklingar".

Socialdemokraternas historiska målsättning att införa en "samhällets" äganderätt eller kontroll över produktionsmedlen har syftat till att ge arbetarna ökat inflytande och ansvar, men samtidigt har partiet menat att detta måste genomföras så att "en anda av företagsamhet och en rörelsefrihet" stärks och att detta inte får hotas av vare sig offentlig eller enskild byråkrati. Men förändringen får inte ges "formen av detaljregleringar som klavbinder individernas och företagens förmåga till initiativ och handling".

Partiet har varnat för skadeverkningar som uppkommer när det sker en utveckling mot "monopolistiska sammanslutningar mellan enskilda företag". Detta kan leda till "en reglering nedåt av produktionen och skärper tendensen till ofullständigt utnyttjande av samhällets produktiva tillgångar". Istället måste driftighet och initiativkraft ges mer spelrum "och byråkratisering bekämpas inom såväl enskilda som kollektiva företag".

Socialdemokraterna menar dessutom att den privata maktkoncentrationen "också i många fall skapat hinder för uppkomsten av nya, framstegsdugliga företag".

Sverigedemokraterna

Sverigedemokraternas framställning år 2022 präglas främst av viljan att skärpa reglerna på migrationsområdet, exempelvis att "De som kommer till Sverige och har en vilja att blir en del av samhället ska mötas av öppenhet med tydliga och rättvisa regler". Men det finns också mycket tydliga skrivningar om behovet av regelförenklingar för näringslivet:

"För att få fler och växande företag är det viktigt att ta bort onödiga regler där kostnaderna för företagen inte motsvarar nyttan för samhället. Nya regler ska vara kostnadseffektiva och befintliga regler behöver ses över. Det måste löna sig att ta risker för att kunna växa."

Således ska "onödiga" regler som skapar mer kostnad för företagen än nytta för samhället tas bort. Formuleringarna ska nog inte tolkas som att "onödiga" regler som ger fördelar för samhället ska finnas kvar. Inte heller att nödvändiga regler som ger lägre nytta också ska försvaras.

Som exempel nämner SD att "stelbenta regler för byggande och företagsutveckling ligger som en blöt filt" och det behövs "enklare regler och möjligheter för landsbygden att växa". Man motsätter sig också försökt från EU att införa "gemensamma regler för lönebildning, arbetslöshetsersättning och det sociala skyddsnätet". Partiet vänder sig mot "Magasinsreglering och förbud mot bly i ammunition" samt en "stor administrativ börda och omfattande regleringar som tynger lantbrukare". SD vill se till att strandskyddsreglerna mildras och önskar motverka import av kött från länder som inte har djurskyddsregler motsvarande dem i Sverige.

Sverigedemokraterna markerar tydligt värdet av långsiktighet:

”Framtidens välbefinnande och välfärd byggs genom goda och långsiktiga spelregler för hela näringslivet. Samhället måste erbjuda en pålitlig infrastruktur för industri och företag och långsiktiga spelregler för investeringar som inte störs av politiska hinder och regelkrångel.”

Således. SD vill ha enklare, långsiktiga och kostnadseffektiva regler. Men de har också historiskt haft en del formuleringar kring regler, som att ”Det är alldeles för lite att Sverige bara har ett undantag i och med att vi har egna regler om snuset”. och varnat för att ”friheten på internet utmanas dock av nya regler för sociala plattformar, mediebolag och digitala tjänster”.

Partiet menar också att ”särskilda, enkla, regler skall utformas för att underlätta för små företag att verka i samhället” och regler om anställningar ”måste vara anpassade till det lilla företagets överlevnadsförmåga”; ”det byråkratiska regelsystemet skall förenklas till ett absolut minimum”.

Partiet lyfter också fram värdet av de mer informella reglerna i samhället:

”Samhället måste fungera som en familj där de erfarna och vuxna har ansvar för att ge ungdomen vägledning, normer och regler.”

Partiet menar att svensk byråkrati, ”som ofta är både ineffektiv och kostnadsslukande, har svällt ut och fått oacceptabelt stora proportio-

ner”, vilket lett fram till slöseri med skattemedel: ”Stora belopp har använts till meningslösa projekt både nationellt och internationellt.”

Allmänt är Sverigedemokraterna övertygade om att stora besparingar ”kan göras genom nedbantning av onödig byråkrati” och med mindre decentraliserade sjukvårdsenheter blir inte bara vården bättre utan ”servicen förbättras och byråkratin minskas”.

Uppbyggnaden av välfärdssystemen har medverkat ”till framväxten av ett system som uppmanade till parasiterande, fiffel och överbyråkrati”. Istället bör initiativkraft och företaggaranda uppmuntras ”genom stöd och minimal byråkrati”.

Vänsterpartiet

Vänsterpartiet har inga resonemang om regler i sitt senaste valmanifest. Det skulle annars kunna ligga nära för partier med socialistisk klangbotten att spana efter lagar, regler och bestämmelser som på ett eller annat sätt förhindrar en positiv samhällsutveckling.

Men vänsterpartiet är mer fokuserade på de ”osynliga” begränsningarna som ett samhälle har i form av rasism, genusmaktordning, fördomar etc. I den mån det förekommer diskussion om regler så är det att fler behövs för att styra samhället i mer gynnsam riktning. Regelkrångel och irrationella bestämmelser är inget som vänsterpartiet nuförtiden har på dagordningen.

Deras resonemang om näringslivet är mest kritiskt – exempelvis kritik mot vinster i välfärden – och en betoning av att värden skapas av dem som arbetar och dessa tillägnas av företagen. Men samtidigt betonar Vänsterpartiet vikten av att politiken hjälper företagen att ställa om, men betonar att växande näringsliv måste balanseras av en stark arbetarrörelse.

Partiet lyfter också fram de små företagens villkor – och här är det mer storföretagen som är problemen än en statlig regelbörda, som när de vänder sig till dem ”som arbetar hårt inom ditt eget småföretag, i konkurrens med storbolag”.

Den skarpaste kritiken man kan hitta i Vänsterpartiets programtexter är motståndet till olika typer av ”klasslagar”, undantagslagar och försök att genom EU:s regler påtvinga länder högerpolitik med nedskärningar i välfärden.

Vänsterpartiet vill ha ”skarpare regler för att stoppa storföretagens skatteflykt”. Och tidigt menade vänsterpartiet följande:

”Vi hava ensamma fått i riksdagen kämpa för totala rusdrycksförbudet, för naturrikedomarnes socialisering, för byråkratins grundliga näpst” samt krävt ”Räfst med byråkratin”; därför behöver en politik ”genomföras som säkrar demokrati på arbetsplatserna och i samhället. Det förutsätter kamp mot monopol och kapitalmakt, mot kärnkraftsamhället, mot byråkrati och mygel.”

Vänsterpartiet och också givit uttryck för att byråkratisering snarare är ett kapitalistiskt problem som inte förekom på samma sätt i de då socialistiska staterna:

”Genom nationalisering av nyckelindustrierna och utvecklandet av allmännyttiga företagsformer sprider socialismen äganderätten till hela folket. Socialistiska produktionsförhållanden är därför motsatsen till den monopolistiska centralbyråkrati, som i dag är förhärskande inom stora delar av produktionslivet.”

Men även om socialismen betytt industrialisering, ekonomisk och kulturell omvandling så har dessa ”snabba och omvälvande framsteg också framträtt negativa drag”, som stora inkomstskillnader, ”olikheter i social ställning, byråkratism, rättsövergrepp och beskuren kultur- och samhällsdebatt strider mot socialismens frihets- och jämlikhetsideal”.

Partiet tycker sig observera att den offentliga förvaltningen inte har demokratisk insyn och kontroll utan behärskas av ”ett nät av förbindelser mellan myndigheter och storfinsansens intresseorganisationer”. Resultatet är allt fler utväxter ”av korporativt och byråkratiskt sammansatta organ”:

”I den statsmonopolistiska kapitalismen blir organiserad samverkan mellan statsapparaten, storkapitalet och organisationslivets byråkratier det vanliga mönstret. Ledarskiktet i de stora intresseorganisationerna knyts till statsbyråkratin. Statsmakten söker utnyttja den fackliga rörelsen och andra intresseorganisationer som sin förlängda arm. Organisa-

tionernas handlingsmöjligheter binds genom överenskommelser träffade över medlemmarnas huvuden. Staten organiserar klassarbetet: korporativa drag framträder.”

Det krävs därför en strid ”mot administrativt godtycke och byråkrati” och formeringen av en stat ”som är öppen och ansvarig för folket, försvarar dess intressen och förverkligar dess vilja”.

Vänsterpartiet beklagar följande i det svenska samhället:

”Byråkrati, svårtolkade bestämmelser, pappersexercis och dålig information försvårar för medborgaren att hitta rätt i socialpolitikens labyrinter. Många enskilda går miste om det stöd som borde tillkomma dem. Samhället måste satsa på samordnade åtgärder av uppsökande och förebyggande natur.”

Och det kapitalistiska samhället ”kan inte önskas bort, den måste störas” och den ”kapitalistiska statens byråkrati och våldsmaskineri måste besegras och avskaffas”.

Sammanfattning

Ser vi på partiernas allmänna hållning som den framträder i detta potpurri verkar det finnas en stor enighet om att regelverken måste trimmas. Dels genom att onödiga regler försvinner, låt oss kalla det för ”den blöta filtens argument”, för att på så sätt röja väg för utvecklingen; dels genom att nya regler skapas, ”det vassa regelverkets argument”, för att

driva på en positiv förändring. Samhällspotentialer ska frigöras dels genom färre, dels genom fler, regler.

Sammantaget kan vi säga att partierna anser att regler, de kan vara ett otyg, men de behövs om de är bra ...

Vi ska i avslutningen diskutera detta dilemma närmare.

Det är kanske också värt att notera att partierna sällan använder "regel" i ensam majestät, utan det kombineras ofta med andra ord som långsiktiga, effektiva, att de inte får leda till krångel etc. "Byråkrati" används nästan uteslutande som något negativt istället för "administration" eller liknande, trots att det i princip är samma sak.

Det enda parti som har en avvikande analys om hur regelverket uppkommer och utvecklas är Vänsterpartiet, åtminstone historiskt sticker deras uppfattning ut, möjligtvis gäller detta tidigare till en del också för socialdemokraterna. Men idag verkar alla partierna vara rätt enig om att regelverket är på gott och ont.

"Ett skäl till krångliga regler är de intensiva kraven på att få undantag från andra regler."

— Politiker

Några konkreta exempel

Vilka förändringar i arbetet med regelförbättringar har vi kunnat se de senaste 10 - 15 åren som vi kan anse vara goda exempel och vad är det som lyst med sin frånvaro? Generellt verkar det som om det finns bra exempel på båda kategorierna. Något som varit tydligt är att de förändringar som skett i båda riktningarna gällande regelförbättring har varit avhängiga vilken prioritering politiken gett frågan. Under den första alliansregeringen sattes som mål att minska företagens administrativa kostnader med 25 procent mellan åren 2006-2010. Målet uppnåddes inte helt, men delvis och bördan för företagen minskade med ca sju procent. Det var också under denna tid en granskningsfunktion (Regelrådet) inrättades av de konsekvensanalyser som görs av effekterna av företagsregler.

Vi kan säga att en verklig och tydlig politisk vilja gav resultat.

Under efterföljande år rådde läpparnas bekännelse, vilket innebar att krånglet och därmed kostnaderna ökade. En viktig uppgift för NNR under denna period var bland annat att uppmärksamma på bristerna och svagheten i hela systemet och processen kring regelgivningen. Detta ledde så småningom till att regeringen Löfven II med näringsministern i spetsen under år 2019 genomförde en förenklingsresa och tillsatte en förenklingsutredning som senare lämnade förslag på en förstärkt och förbättrad regelgivningsprocess, med syfte att öka effektiviteten och minska regelbördan. När detta skrivs bereds frågan ännu på Regeringskansliet.

Ser man till regelförbättringar inom olika sakområden finns olika exempel. Det som inte lyckats så väl eller kanske inte blivit som det var tänkt, exempelvis, är "vattendirektivet" och "luftkvalitetsdirektivet".

Det är påfallande att denna typ av regleringar, som kommer från EU "ovanifrån" därmed har en speciell karaktär eftersom de ska genomföras i länder som sinsemellan är rätt olika.

Forskare som tittat på hur beslutsprocessen ser ut ("Tänk efter före! En ESO-rapport om samhällsekonomiska konsekvensanalyser", ESO 2018:5, av Sara Forsstedt) inom EU tycker sig kunna konstatera att de nordiska länderna accepterar förslag till direktiv från EU-kommissionen, för att sedan, först när diskussionen om implementeringen sker börjar diskutera hur direktiven ska tolkas.

Det är tydligt att Sverige agerar mer passivt och reaktivt, istället för att tidigt vara med och påverka hur direktiven utformas och redan på det stadiet analysera vilka olika konsekvenser som kan uppkomma. Sveriges insatser har således kommit i efterhand, när beslut fattats och skall införlivas i svensk lag. Sverige har väntat tills konkreta förslag lämnats och därför tenderat att vara tvåa på bollen. Istället borde konsekvensanalys dra igång redan när kommissionen tar initiativ till att påbörja en process.

Forsstedt skriver: "Om Sverige inte engagerar sig vid denna tidpunkt och utreder vilka konsekvenser olika lösningsförslag kan få ur ett nationellt perspektiv, finns inget underlag att utgå från i förhandlingsarbetet. Det är därför viktigt att börja analysera konsekvenser redan på strate-

gisk nivå, där handlingsutrymmet är som störst och där det finns möjligheter att påverka beslutets inriktning.”

Ett par exempel där Sverige sägs skilja ut sig jämfört med andra länder är implementeringen av direktiven för vatten och utomhusluft där Sveriges ambitionsnivå försökt överträffa EU:s målsättningar. När direktiven inarbetats i svensk lagstiftning har försiktighetsprincipen varit utgångspunkt istället för att göra det andra länder tillämpat, ”samhällsekonomiska avvägningar”.

Detta är två exempel på att det egentligen inte är EU-direktivet som är problemet, utan den svenska implementeringen. (Expertgruppen för studier i offentlig ekonomi 2018:5)

En annan viktig fråga som det jobbat med handlar om att förbättra ”uppgiftslämnande” enligt principen om ”en uppgift, en gång, ett ställe”. Denna tanke, som liknar det som i andra sammanhang kallas för ”en dörr in” har utretts några gånger och strävan är, att göra det så enkelt som möjligt för så många som möjligt genom att de uppgifter som företagen lämnar till statliga myndigheter ska bara behöva lämnas vid ett tillfälle till en mottagare. Detta kan låta självklart med det finns rättsliga och tekniska utmaningar för att åstadkomma ett sådant system. Ett informationsutbyte mellan myndigheterna kräver samordning för att åstadkomma det som kallas ”uppgiftskravsregister”. Det är en komplex materia. Vilka uppgifter finns redan om företagen? Vilken information ska lämnas som passar allt det som olika myndigheter efterfrågar? Utredningen SOU 2015:33 (s. 30) konstaterar på ett ställe med vad som kan liknas vid en djup suck:

”Det är förknippat med betydande osäkerhetsfaktorer att beräkna nyttan med våra förslag för både myndigheter och företag.”

Men utredningen konstaterar samtidigt att såväl myndigheter som företag kan se fördelarna med att lyckas driva hem en sådan förenkling: ”Myndigheterna kommer på sikt att dra fördel av arbetet genom att företagens behov av service minskar och resurser därmed frigörs.” Det sker genom att inhämtning av information reduceras och vissa uppgifter kan samordnas och återanvändas av flera myndigheter.

För företagen innebär nyttan av tidsvinster och reducerade administrativa kostnader: ”Det ska vara enkelt att driva företag och för det krävs enkla, ändamålsenliga och lättförståeliga regler som även minskar risken att göra fel”, är den slutsats som SOU 2015:33 drar.

Men även om det var några år sedan kan vi konstatera att vi inte är där riktigt än. Det har skapats ett register med en rätt begränsad informationsmängd för företagen och som lätt kan bytas mellan myndigheter. Det har också etablerats ett digitalt inhämtande av uppgifter från företag, tänkt att underlätta för företagen att ta kontakter och lämna uppgifter till myndigheter. Men hur väl denna förordning fungerat är ännu inte utvärderat.

Slutsatsen är att detta problem i hög grad återstår att lösa. Det är en process som bland annat kräver att registerförfattningar ändras så att fler uppgifter kan utbytas och att företagen måste tillåta att uppgifter som lämnats till en myndighet får spridas till fler. NNR skriver på sin hemsida:

”NNR tycker att inriktningen i de förslag som utredningen presenterade år 2015 är bra och att de behöver realiseras. För att det ska bli verklighet krävs bl a insatser från Regeringskansliet i fråga om gemensamma och enhetliga åtgärder mot alla myndigheter som samlar in uppgifter från företag. Det måste finnas en instans som har rådighet och mandat att ställa krav på myndigheter att vidta åtgärder som minskar uppgiftslämnandet i olika konkreta fall, vilket är en absolut förutsättning om företagens uppgiftslämnarbörda ska kunna minska. Viktiga hinder och problem måste lösas, såsom att ändra i sekretesslagen och registerförfattningarna, för att myndigheter ska kunna utbyta uppgifter med varandra. Digitala projekt som hanterar uppgiftslämnande från företag måste i högre grad än idag fokusera på att effektivisera konkreta förfaranden som myndigheter hanterar.”

Ett sätt att sammanfatta detta är att ”kampen går vidare”. Några stora regelförbättringsreformer inom enskilda regelområden har inte genomförts och även om det skett några förbättringar är det mer på marginalen. Slopandet av revisionsplikten för mindre företag är en förbättring, även om Sverige gjorde modesta förändringar jämfört med många andra länder. Ett annat framsteg är att vissa myndigheter fått möjlighet att ta betalt i efterhand vid tillsyn, vilket tydliggör vilket prestation företaget betalat för och att de inte på samma sätt genom fördebitering slipper betala för sådant som inte utförs.

Sammanfattning och utvärdering

Inledningsvis har denna text försökt problematisera frågan om regler och regelförbättringar. Slutsatsen är, lite tillspetsat, att det finns regler för att skapa ordning i samhället. Men regelverket måste kontinuerligt förhandlas, om det inte ska bli en hämsko på den fortsatta utvecklingen.

På så sätt blir regelverket – och sättet på vilket det hanteras – också en spegel av maktförhållandena i samhället.

Därför blir det också intressant att studera de politiska partiernas ambition att både minska detaljregleringar och samtidigt se till att nya regler tillkommer som förbättrar samhället. Deras splittrade bild vittnar inte om inkonsekvens utan måste ses som ett erkännande av realiteter.

Att ett program för att endast genomföra bra regler inte kan omsättas i praktiken har förstås med den ”grammatik” som råder i en demokrati. Partiprogrammen är – bland annat – en slags ambitionsförklaring från partiernas sida. Detta är vad vi vill, och vad vi hoppas kunna genomföra. Det är dock språkligt utformat så att antalet definitiva löften minimeras, utan att den goda viljan fördunklas. Formuleringar i programtexterna kan därför ibland kategoriseras som ”plattityder”, alltså utsagor som faller på sin orimlighet därför att ingen vill säga emot. Exempelvis ”Vi motsätter oss alla onödiga byråkrati”. Vem vill inte det?

Mer fundamentalt är att också förstå att politik handlar om att försöka göra mer rätt än fel i det långa loppet. Den processen kräver ständiga justeringar för att minimera det negativa utfallet av verksamheten. De som ska fatta besluten måste ha klart för sig vilka olika alternativ som finns att tillgå – och hela tiden inse att politik handhar målkonflikter. Det innebär att oavsett vilket beslut som fattas – även om det är ett beslut att inte ta ett beslut – så kommer det att landa i att det blir mer eller mindre fel. Men av olika orsaker.

Det är också därför som partiernas ambitioner när det gäller regler – att ständigt förbättra dem genom att dels ta bort några, dels införa nya som också ska förbättra – är motsägelsefullt och egentligen inte kan vara något annat än just detta.

Allt detta kan sägas ur något slags analytiskt örnperspektiv. Det är nödvändigt för att förstå helheten och därmed också vad som händer i verkligheten. Politik är konsten att hantera målkonflikter och göra så lite fel som möjligt. Men! Vi får inte låta detta Von Oben-resonemang dölja att regelbördan drabbar enskilda företag hårt, att det är människor av kött och blod som i sin näringsverksamhet kommer i kläm när reglerna inte är effektiva, krångliga och eller utformade så att det ger oproportionerliga effekter. Vi får inte glömma att även om det är "mindre fel" som politiken strävar efter är detta "fel" någon som drabbas konkret.

I slutet på dagen är det trots allt detta som allt filosoferande om regel-förbättringar kokar ner till – hur ser det ut när regelverket väl landat i knät hos dem som finns i verksamheterna.

Det är ibland svårt att komma bort från tanken att beslutsfattarna accepterar "en del spill" för att driva genom sina politiska ambitioner. Att några företag kommer i kläm – kanske till och med rejält – är något som kan accepteras om helheten anses bra. Det sätt att resonera gäller givetvis också för andra organisationer, företag och sammanslutningar. Alla arbetar de under insikten att när det hyvlas yr det spån.

Men vi bör i så fall kräva att beslutsfattarna, den som hyvlar, är medveten om vilka problem som regler förorsakar. Att "bondeoffret" inte görs utan information om vad det betyder. Problemet är dock att medvetenheten inte alltid finns. Det slags information om hur en viss ordning egentligen tar sig konkreta uttryck kommer inte alltid fram till beslutsfattarna. Det är därför studiebesök, uppvaktningar och signaler från "alternativa" källor än de som betraktas som särintressen är oerhört viktiga. Det kan räcka att en problematik tas upp av media och kombineras med frågor från omgivningen för att initiera en förändring. Men det kräver att någon dels ligger på, dels att det finns en vilja att ta itu med frågan och inte "lägga den på vänt" för att se om det inte löser sig av sig själv ...

En viktig markering att göra avslutningsvis är att erkänna att när vi ser på politik rent allmänt och när det gäller lagstiftning och regeltillämpning i synnerhet, kan vi tolka detta utifrån två olika perspektiv.

Vi kan antingen se politiken och samhället som en "myrstack" eller som en "sommaräng".

Myrstacken ser politik som en rationell beslutsprocess. Där får parlament och regering impulser från omgivningen, behandlar dessa enligt konstens alla regler, och genomför sedan det som är mest rationellt för oss alla.

Här blir regelverket ett slags kontrakt mellan samhällets olika parter, där det finns ett ömsesidigt intresse av att åstadkomma det bästa möjliga för alla.

Sommarängen däremot ser samhället som en blomsteräng där de olika varelserna och växterna kämpar för sin överlevnad. Olika grupper samverkar ibland, eller bekämpar varandra ibland, beroende på vad som ligger i deras intresse. Var och en agerar rationellt utifrån sina egna preferenser och drivkrafter.

Här blir regelverket ett protokoll över hur stridande konkurrerande intressen lyckats komma överens om hur de för stunden ska agera – eller avstå från att agera.

Myrstacksperspektivet är ett optimistiskt och samhällstillvänt perspektiv, det sätter sitt hopp till människors förmåga att skapa och vidmakthålla gemenskap för allas bästa. Ingen kan få allt, men alla kan få något.

Sommarängsperspektivet är däremot pessimistiskt och cyniskt, det ser tillvaron som en ständig kamp där var och en agerar för sitt eget intresse – som individ eller i grupp.

Dessa två perspektiv är givetvis tillspetsade och verkligheten går att förstå ur bägge dessa synvinklar.

Vi gör klokt i, har vi försökt hävda, att inte förvänta oss något slutgiltigt genombrott där lagar och regler stabiliserar sig på en jämviktsnivå där vi kan känna oss nöjda. Därför kommer NNR att finnas kvar också om ytterligare 40 år. Liksom företagen kommer att gå på gång försöka uppmärksamma de politiska maktbärarna på behovet av regelförbättringar.

Men vi får heller inte ge upp, det går, vilket NNR visat och de flesta branschföreträdare kan vittna om, att åstadkomma bättre regler. Det krävs en smula övertalning och tjt ibland, men det kan också räcka med att kommunicera ett problem till rätt personer inom politik och förvaltning, så kan det ske snabba och effektiva förbättringar.

Det kan vara av vikt att här flika in att den svenska sektoriserade förvaltningsmodellen är problematisk för den som vill driva en aktiv regelförbättringspolitik. Förutom att "ministerstyre" inte anses tillåtet är också verksamheten ofta beskriven som "stuprör" där myndigheter agerar

självständigt inte bara gentemot det politiska styret utan också i förhållande till andra myndigheter.

Ibland är bristen på synkronisering ett resultat av informationsbrist, eventuellt kombinerad med ointresse. Ibland kan det vara resultatet av att olika myndigheter bedriver strategiskt spel gentemot varandra eller helt enkelt bevakar sina revir.

Det finns en uppfattning att vi efter pandemin kan konstatera att den svenska förvaltningsmodellen – med starka myndigheter, regionalisering, decentralisering – fungerar väl i bra väder, men uppenbarligen sämre i dåligt väder. Det finns därför skäl att anta att systemet kommer att få en översyn där styrbarheten inte bara i kritiska situationer diskuteras, utan även generellt när det gäller samverkan i gemensamt beslutad riktning.

Det är nödvändigt eftersom vi kan konstatera att modellen fungerar dåligt ur regelförbättringssynvinkel såvitt det inte finns starka aktörer som driver på. Alla politiska aktörer tillbedjer principen om en rationell och effektiv förvaltning ("byråkrati"), men har svårt att genomföra detta i praktiken. Det är också det som vi lyft fram med begreppet "anticipationseffekten". Även tröga beslutskulturer kan visa sig hyggligt smidiga om det bara finns en tydlig politisk vilja.

En slutsats blir, efter att ha pratat med många inblandade och tittat på vad som åstadkommit, att frågor inte glider igenom beslutshierarkierna av egen kraft. Den som vill förändra kan inte enbart lita på argumentets kraft. Det måste oftast till någon person eller part som "adopterar" fråge-

ställningen och är beredd att gå en extra kilometer för att åstadkomma resultat. Att ha rätt är inte detsamma som att få rätt, brukar visdomen säga. Detta gäller i hög grad regelförbättringsarbetet.

Givetvis är det ett argument för NNR:s verksamhet – att ständigt vara på sin vakt och oförtröttligt driva sina frågor – liksom de företag eller branscher som har ett intresse av förändringar också måste fortsätta att ligga på även om det känns hopplöst.

NNR och företagen kan komplettera varandra. I företagsvärlden finns ofta en oförståelse inför de långa ledtider som politiken håller sig med. Näringslivet lever på ett fält som kännetecknas av att vara högfrekvent och hyperaktivt, där utrymmet för snabba förändringar ofta är stort av den enkla anledningen att det råder stor konkurrens.

Men politiken är en mer lågfrekvent och långsamt malande process, ett fält som kännetecknas av förhandling och överläggning, där beslutsstrukturerna och de konstitutionella ramverken inte tillåter dramatiska omkastningar.

När dessa två tidsperspektiv – den lågfrekventa politiken och den högfrekventa marknaden – kolliderar så kommer de strukturbromsade politikerna att uppfatta näringslivsföreträdarna som tjatiga, hetsiga och okunniga om den komplexa materia som politiken har att hantera; medan näringslivet ser politikerna som tröga, tondöva sengångare som inte förstår de oerhörda utmaningar som den globala konkurrensen medför.

NNR får här spela rollen som en mediator mellan dessa bägge kynnerna och fält – de får översätta den politiska verkligheten till näringslivet, och näringslivets villkor till politikerna. Helt enkelt en slags tolk mellan två olikartade världar.

“Learn the rules like a pro, so you can break them like an artist.”

— *Picasso*

Bilagor

Näringslivets Regelnämnd fram till idag

NNR grundades formellt den 26 mars år 1982 som Företagens Uppgiftslämnardelegation (FUD). Huvuduppgiften var då att samråda med statliga myndigheter om insamling av uppgifter för statistik, planering, beskattning, tillsyn och tillstånd m.m. År 1997 bytte FUD namn till Näringslivets Nämnd för Regelgranskning och fick därmed sin nuvarande förkortning NNR. Det var i början av 2000-talet som NNR gavs den inriktning och de arbetsuppgifter som organisationen har idag. Några viktiga årtal och händelser under denna tjugofemårsperiod presenteras nedan¹.

Åren 1999-2000 bedömdes att de svenska företagens administrativa regleringsbörda uppgick till omkring 50 miljarder kronor varje år. Regelförenklingsfrågorna kom nu att få en högre prioritet än tidigare i det politiska arbetet. År 1999 skärptes kraven på myndigheternas regelgivning genom att SimpLex-förordningen trädde i kraft. Enligt den var myndigheterna skyldiga att vid övervägande av nya eller förändrade regler, som kan ha effekter av betydelse för små företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt, så tidigt som möjligt göra en särskild konsekvensanalys. Samma år gjorde riksdagen ett tillkännagiv-

1 Mer om NNRs historia och tiden som FUD kan läsas i skriften "Tolv tankar om byråkrati och regelförenkling" författad av Anders Johnson till NNRs trettioårsjubileum

ande till regeringen om att ytterligare åtgärder måste vidtas i syfte att intensifiera arbetet med regelförenkling för företag.

År 2001 utökades NNR:s arbetsområde till att även innefatta internationella regelförenklingsfrågor med särskild inriktning på själva regelgivningsprocessen.

År 2002 gjorde riksdagen ytterligare ett tillkännagivande till regeringen, bland annat om att sätta upp ett kvantitativt mål och öka takten i regelförenklingsarbetet.

År 2002 började NNR ge ut en årlig regelindikator. Där redovisades hur myndigheter, kommittéer och Regeringskansliet efterlevde de bestämmelser som rörde nya eller ändrade regler för företag. Den första rapporten visade att kvaliteten i myndigheternas konsekvensanalyser generellt sett var låg och i flertalet fall undermålig. Regelindikatorn upphörde år 2009 som en effekt av att Regelrådet inrättades.

År 2003 ändrades NNR:s namn från Näringslivets Nämnd för Regelgranskning till Näringslivets Regelnämnd, dock utan att förkortningen NNR förändrades.

År 2006 breddades NNRs verksamhet genom olika utvecklingsprojekt inom området regler och dess effekter. Syftet var att driva på utvecklingen. Ett exempel var projektet företagens totala regelkostnader där de totala regelkostnaderna för sex svenska företag inom olika branscher undersöktes i detalj. NNR fick detta år även rollen som ordförande

i den europeiska företagarorganisationen BusinessEuropes arbetsgrupp för regelförbättring.

År 2008 inrättade regeringen, efter hårt arbete av NNR, Regelrådet. Det är ett rådgivande organ som ska granska konsekvensutredningarna kvalitet i förslag till nya och ändrade regler som kan få ekonomiska effekter för näringslivet. NNR ökade också sin aktivitet inom BusinessEurope, vilket bidrog till förbättrat regelförbättringsarbete inom EU-kommissionen och Europaparlamentet.

År 2009, under Sveriges ordförandeskap i EU, anordnade NNR tillsammans med Näringsdepartementet och Bertelsmann Stiftung, en konferens i Stockholm om regelförenkling. Konferensen besöktes av drygt 400 delegater från 40 länder.

År 2009 publicerade NNR för första gången en årligen återkommande regelundersökning (regelbarometer) som visar hur företagare ser på regeringens regelförenklingsarbete.

År 2010 var NNR medarrangör av OECD:s första regelförenklingskonferens i Paris, Regulatory Policy at the Crossroads – Towards a New Policy Agenda.

Åren 2010–2011 genomförde NNR ett pilotprojekt om regelförenkling på kommunal nivå som omfattade tillståndsgivning, tillsyn och avgiftsuttag inom olika verksamheter. Resultatet visade på mycket stora skillnader mellan kommunerna trots att regelverket är detsamma. NNR har

därefter vart fjärde år genomfört, utökad och förfinad undersökningen som bl a lett till minskade handläggningstider, enhetlig tolkning och tillämpning på vissa områden samt ett uppstartat och eget initierat arbete bland Sveriges kommuner.

År 2012 presenterades resultatet av den svenska regeringens mål om att företagens administrativa kostnader skulle minska med 25 procent mellan åren 2006–2010. Det var myndigheten Nutek (senare Tillväxtverket) som mätte kostnadsförändringarna under aktuell period. Utfallet blev att de administrativa kostnaderna för perioden 2006–2010 minskade med 7 miljarder eller 7,3 procent. (År 2006 uppgick till 96,5 miljarder kronor).

År 2015 genomförde OECD sin första ranking av medlemsstaternas regelreformeringsarbete (Regulatory Policy Outlook) efter påtryckningar av bl a NNR. Undersökningen har sedan genomförts tre gånger i samband med seminarium som anordnats av NNR och har varit ett viktigt verktyg för att driva regelförbättringsarbetet framåt. Samma år bildade EU-kommissionen Refit-plattform för att förbättra existerande EU-lagstiftning, till vilken NNR varit den enskilt största ingivaren av regelförbättringsförslag.

Samma år presenterade också uppgiftslämnarutredningen (SOU 2015:33) sitt betänkande med förslag på krav på informationsutbyte mellan myndigheterna för att minska företagens uppgiftslämnarbörda enligt principen "en uppgift, en gång, ett ställe".

ÅR 2016 inrättade EU-kommissionen en konsekvensbedömningsnämnd (Regulatory Scrutiny Board) för granskning av konsekvensanaly-

ser på EU-nivå. Rådet, Europaparlamentet och EU-kommissionen antog också det interinstitutionella avtalet om hur arbetet med regelförbättring bör bedrivas. NNR var via sitt deltagande i den europeiska näringslivsorganisationen *Busines Europes* arbetsgrupp för regelförbättring en viktig pådrivare för att detta blev verklighet.

År 2017 stod NNR värd för ett Sverigebesök av vice ordförande för EU-kommissionen Frans Timmermans för att diskutera regelförbättringsarbetet på EU-nivå. Statskontoret fick i uppdrag att se över hur Sverige kan ta om hand om konsekvensutredningsarbetet när det gäller införlivande och genomförande av EU-lagstiftning.

År 2019 presenterade NNR en granskning av effekterna av överimplementering av EU-lagstiftning för det svenska näringslivet. En majoritet i riksdagen tillkännagav för regeringen att miniminivån i EU-lagstiftningen bör vara utgångspunkt vid genomförande i nationell lagstiftning.

År 2019 genomförde näringsministern en förenklingsresa genom Sverige tillsammans med NNR och några av NNRs medlemmar. Resan syftade till att lyfta och åskådliggöra regelförbättringsbehovet inom näringslivet. Resan ledde bland annat fram till att regeringen tillsatte den s.k. Förenklingsutredningen (SOU 2021:60) för att se över och föreslå en förstärkt regelförbättringsprocess.

År 2020 presenterade NNR den första granskningen av länsstyrelsernas regeltillämpning. Granskningen visade på stora skillnader i tillämpning av regelverken mellan de olika länsstyrelserna. Samma år inrättade den

år 2019 tillträdde EU-kommissionen ett rådgivande organ i regelförbättringsfrågor, Fit for future platform.

År 2021 presenterade regeringen efter dialog med NNR och dess medlemmar sina nya förenklingspolitiska mål med fokus på kostnadsminskningar, konkurrenskraft och effektivare myndigheter. Förenklingsutredningen lämnade sitt betänkande med förslag om en helt ny och förstärkt regelförbättringsprocess för riksdag, regering och myndigheter. Samma år gav NNR in sina förslag till prioriteringar inför det svenska ordförandeskapet i EU. NNR startade också sin regelpodd.

År 2022 fyller NNR 40 år och presenterar 104 regelförbättringsförslag inom 23 olika områden för regeringen att arbeta med under kommande mandatperiod. NNRs medlemmar är nu 26 till antalet, en ökning med tolv medlemmar på tio år.

Ledande personer

Ordförande

1982	Nils-Erik Wirsäll
1984	Karl Erik Önneshö
1986	Nils Holgerson
1992	Torkel Unge
1993	Ulf Linderöth
2001	Gunnar Björklund
2007	Gert Karnberger
2014	Ulrik Wehtje
2018	Ulf Lindberg

VD

1982	Kjell Mühlenböck
1992	Nils Rydén
2001	Lennart Palm
2006	Jens Hedström
2014	Andrea Femrell

Medlemmar

Näringslivets Regelnämnd bildades år 1982 och är en oberoende, politiskt obunden ideell förening helt finansierad av sina medlemmar. Bland medlemmarna finns 26 svenska näringslivsorganisationer och branschförbund som tillsammans representerar ca 300 000 företag.

Almega
Byggföretagen
Drivkraft Sverige
Fastighetsägarna Sverige
Finansbolagens Förening
Fondbolagens Förening
Företagarna
IKEM, Innovations- och kemiindustrierna i Sverige
Kontakta
KTF – Kemisk Tekniska Företagen
Lantbrukarnas Riksförbund
Livsmedelsföretagen
SBMI – Sveriges bergmaterialindustri
Småföretagarnas Riksförbund
Stockholms Handelskammare
SVCA
Svensk Dagligvaruhandel
Svensk Handel
Svensk Industriförening
Svensk Värdepappersmarknad
Svenska Bankföreningen
Svenskt Näringsliv
Teknikföretagen
TMF – Trä- och Möbelföretagen
Transportföretagen
Visita

År 1982 bildades Företagens Uppgiftslämnardelegation (FUD), i dag Näringslivets Regelnämnd NNR. I denna jubileumsessä skriver Stig-Björn Ljunggren en filosofisk betraktelse över olika typer av regler, varför de uppstår, hur de används och vilka mekanismer som styr dem – en tydlig beskrivning av komplexiteten och den byråkratiska verkligheten som utgör företagets miljö och som NNR haft att påverka i 40 år.

Stig-Björn Ljunggren är Fil Dr i statsvetenskap och politisk chefredaktör på Sydöstran.